

FAKTA – Clean Vehicles Directive (CVD)

För att bidra till minskad klimatpåverkan och bättre luftkvalitet har EU beslutat om krav som innebär att en viss andel fordon, i vissa offentliga upphandlingar, ska klara EU:s definition på ”rena fordon” (se nästa sida). Kraven finns i [Clean Vehicles Directive](#), som i Sverige är genomfört i [Lag \(2011:846\) om miljökrav vid upphandling av bilar och vissa tjänster inom vägtransportområdet](#) samt [Förordning \(2022:315\) om miljökrav vid upphandling av bilar och vissa tjänster inom vägtransportområdet](#). Dessa trädde i kraft 1 juni 2022.

Vilka upphandlingar omfattas av lagen?

Lagen gäller alla upphandlande myndigheter och enheter som lyder under *Lag om offentlig upphandling* (LOU) och *Lag om upphandling inom försörjningssektorerna* (LUF). Upphandlingar som omfattas av CVD är:

- **Inköp, leasing, hyra och hyrköp av fordon**

samt följande transporttjänster:

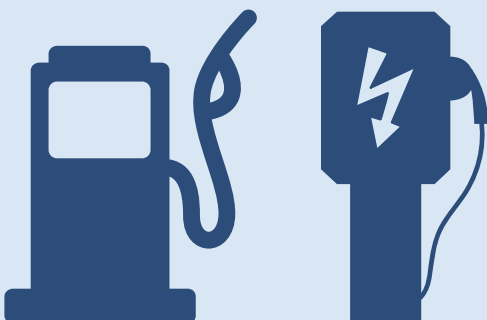
- **Kollektivtrafik på väg (busstrafik med stadsbussar)**, CPV-kod 60112000-6
- **Passagerartransporter på väg för särskilda ändamål (skolskjuts)**, CPV-kod 60130000-8
- **Icke-reguljära passagerartransporter (färdtjänst, sjukresor, omsorgsresor)**, CPV-kod 60140000-1
- **Sophämtning**, CPV-kod 90511000-2
- **Utdelning och transporter av post och paket**, CPV-koder 60160000-7, 60161000-4, 64121100-1 och 64121200-2

Lagkraven är uppdelade på fordonstyp och referensperioder

Lagen innebär att en viss andel av det totala antalet lätta fordon, tunga lastbilar respektive tunga bussar i ovan nämnda upphandlingar ska vara ”rena fordon” (se nästa sida). Kraven gäller inte vid varje enskild upphandling, utan vid samtliga upphandlade avtal som tilldelats av en upphandlande myndighet eller enhet under två så kallade referensperioder.

Referensperiod 1: 2 augusti 2021–31 december 2025

Referensperiod 2: 1 januari 2026–31 december 2030

Kom ihåg!

Kraven gäller inte vid varje enskild upphandling, utan vid samtliga upphandlade avtal som tilldelats av en upphandlande myndighet eller enhet under två referensperioder.

Vad är ”rena fordon” enligt denna lag?

EU:s definition av ”rena fordon” i CVD är olika för lätta bilar, tunga lastbilar och bussar.

Rena lätta bilar

I lagen definieras en lätt bil som en personbil, en lätt lastbil (under 3,5 ton) eller en buss med totalvikt på max 5 ton. Definitionen av en ren lätt bil skärps mellan första och andra referensperioden:

Första referensperioden

En lätt bil vars utsläpp uppgår till

- a) högst 50 gram koldioxid per kilometer och
- b) mindre än 80 procent av de tillämpliga utsläppsgränserna för luftföroreningar vid verklig körning (RDE³)

Definitionen innebär i praktiken elbilar, bränslecellsilar samt eventuellt vissa energieffektiva laddhybrider med låga utsläpp av luftföroreningar.

Andra referensperioden

En lätt bil som inte släpper ut någon koldioxid alls.

Definitionen innebär i praktiken elbilar och bränslecellsilar.

Rena tunga lastbilar och bussar

Definitionen av ren tung buss och ren tung lastbil är lika för båda referensperioderna:

Både första och andra referensperioden

En tung lastbil (över 3,5 ton) eller tung buss (över 5 ton) definieras som ett rent fordon så länge som det körs med något annat drivmedel än fossil diesel eller bensin. Olika blandningar av fossil diesel eller bensin med förnybart innehåll godkänns inte. De drivmedel som uppfyller definitionen är exempelvis el, vätgas, biogas (CBG/LBG), fordonsgas (CNG/LNG), HVO100, FAME100/B100 och ED95. Biodrivmedel får inte heller vara producerade av råvaror med hög risk för indirekt ändrad markanvändning (ILUC⁴).

I lagen definieras också **utsläppsfria bussar** som ett rent fordon utan förbränningsmotor eller med en förbränningsmotor som släpper ut mindre än 1 gram CO₂ /kWh, det vill säga i praktiken elbussar och bränslecellsbusar.

³ RDE står för Real Driving Emissions, och är ett test som verifierar att bilar upprätthåller låga utsläppsnivåer även under verkliga körförhållanden.

⁴ ILUC står för Indirect Land Use Change och används som begrepp inom EU:s direktiv om förnybar energi (2018:2001). Förenklat är ”High ILUC-risk”-råvaror, sådana som riskerar att förändra markanvändningen så att klimatpåverkan ökar. I dagsläget gäller det främst palmolja.

Hur stor andel behöver vara "rena fordon"?

Lagkraven på en viss andel "rena fordon" gäller inte vid varje enskild upphandling, utan för samtliga upphandlade avtal som tilldelats under respektive referensperiod, enligt följande:

Andel rena lätta fordon

Referensperiod 1 2 aug 2021–31 dec 2025	Referensperiod 2 1 jan 2026–31 dec 2030
Rena lätta bilar: <i>max 50 g CO₂/km samt mindre än 80 % av utsläppsgränserna för luftföroreningar</i>	Rena lätta bilar: <i>0 g CO₂/km</i>
38,5 %	38,5 %

Knappt två av fem upphandlade bilar:

- El
- Eventuellt vissa laddhybrider
- Vätgas

Knappt två av fem upphandlade bilar:

- El
- Vätgas

Andel rena tunga bussar (stadsbussar)

Referensperiod 1 2 aug 2021–31 dec 2025	Referensperiod 2 1 jan 2026–31 dec 2030
Rena tunga bussar: <i>El, laddhybrider, vätgas, biodrivmedel (RME, HVO100), fordonsgas och biogas.</i>	Rena tunga bussar: <i>El, laddhybrider, vätgas, biodrivmedel (RME/HVO100), fordonsgas och biogas.</i>
45 %	65 %
Utsläppsfria bussar: <i>max 1 g CO₂/kWh (el och vätgas)</i>	Utsläppsfria bussar: <i>max 1 g CO₂/kWh (el och vätgas)</i>
22,5 %	32,5 %

Knappt var fjärde upphandlad stadsbuss:

- El
- Vätgas

Var tredje upphandlad stadsbuss:

- El
- Vätgas

Andel rena tunga lastbilar

Referensperiod 1 2 aug 2021–31 dec 2025	Referensperiod 2 1 jan 2026–31 dec 2030
Rena tunga lastbilar: <i>El, laddhybrider, vätgas, biodrivmedel (RME,HVO100), fordonsgas och biogas.</i>	Rena tunga lastbilar: <i>El, laddhybrider, vätgas, biodrivmedel (RME,HVO100), fordonsgas och biogas.</i>
10 %	15 %

Klara CVD med hjälp av Upphandlingsmyndighetens spjutspetsnivå!

BioDriv Öst rekommenderar: för att klara kraven på lätta fordon i Clean Vehicles Directive (CVD) är det bra att utgå från Upphandlingsmyndighetens spjutspetsnivå. Använd kriterierna för lätta fordon och ställ dessutom krav på en minsta andel el- och vätgasbilar. Exempel på konkreta formuleringar finns i [BioDriv Östs vägledning med standardkrav](#).

Varför?

Genom att ställa krav på rena el- och vätgasbilar, och exkludera laddhybrider, undviks onödigt krångel och risk för missförstånd. Laddhybrider är sällan lämpliga i avtal för transporttjänster, även om de klarar de något komplexa CVD-kraven på CO₂-utsläpp och luftföroreningar under första referensperioden. Ytterligare ett argument för att exkludera laddhybrider är att bidra till att skapa interna rutiner som håller över tid. År 2026 skärps definitionen på ren lätt bil, till att omfatta endast bilar utan avgasutsläpp, vilket gör att inga laddhybrider kommer räknas som rena bilar längre. BioDriv Östs rekommendation att ställa krav på en viss andel el- och vätgasbilar för att uppfylla CVD-kraven blir på så sätt långsiktigt, ändamålsenligt och enkelt att förstå för både upphandlare och leverantörer.

Hur ska lagkraven följas upp?

I april 2023 beslutade regeringen om rapporteringsreglerna för CVD. De finns i [Förordning \(2022:315\) om miljökrav vid upphandling av bilar och vissa tjänster inom vägtransportområdet](#).

Kraven i CVD följs upp genom rapportering av registreringsnumren på samtliga fordon som används i de avtal som omfattas av lagkravet. Rapporteringen ska göras till Transportstyrelsen efter varje referensperiod. Den nuvarande perioden gäller år 2021–2025 och rapporteringen ska göras senast den 1 februari 2026. Just nu har Transportstyrelsen inte något system på plats för rapporteringen, det ska tas fram och kommer troligtvis vara klart år 2024 eller 2025.

BioDriv Östs råd är att ställa krav på att leverantören ska redovisa registreringsnumren på alla fordon som kör i berörda avtal. Dessa upptifter behöver sedan sparas tills de ska rapporteras in först år 2026. För att underlätta rapporteringen har BioDriv Öst tagit fram en mall, läs mer om den nedan.

Kom ihåg att lagen gäller retroaktivt. Trots att lagen trädde i kraft år 2022 och rapporteringsreglerna inte fanns på plats förrän året efter så ska alla fordon i avtal som blivit tilldelade efter augusti 2021 rapporteras.

Kom ihåg!

Kraven gäller retroaktivt och ska rapporteras in för upphandlingar som genomförts från den 1 augusti 2021.

Exempel på beräkning av kravefterlevnad

En upphandlande myndighet gör följande fyra upphandlingar år 2023 som omfattas av CVD:

- Fordon till egen verksamhet: **6 rena lätta bilar** av totalt 10
- Skolskjuts: **40 rena lätta bilar** av totalt 100
- Sophämtning: **3 rena tunga lastbilar** av totalt 10
- Busstrafik: **80 rena tunga bussar** av totalt 100, varav **20 utsläppsfria bussar**

 Andel rena lätta bilar:	$\frac{6 + 40}{10 + 100}$	41,8 %	Krav: 38,5 %	✓
 Andel rena tunga lastbilar:	$\frac{3}{10}$	30 %	Krav: 10 %	✓
 Andel rena tunga stadsbussar:	$\frac{80}{100}$	80 %	Krav: 45 %	✓
 Andel utsläppsfria tunga stadsbussar:	$\frac{20}{100}$	20 %	Krav: 22,5 %	✗

Kom ihåg att lagkraven på en viss andel ”rena fordon” inte gäller för varje enskild upphandling!

Kraven gäller för samtliga upphandlade avtal som tilldelats under respektive referensperiod och som omfattas av CVD. Det går alltså att överträffa kraven i de upphandlingar där marknaden är mer mogen, och ställa något mindre offensiva krav i upphandlingar där det kan vara mer utmanande. Det är andelen ”rena fordon” per fordonskategori som behöver vara i nivå med, eller högre än, lagkraven för den aktuella referensperioden.

Mall för CVD

BioDriv Öst har tagit fram en mall som underlättar för en organisation att hålla koll på hur den ligger till i förhållande till lagkraven. I mallen är det tänkt att samtliga fordon i de upphandlingar som omfattas av lagkraven läggs in. Det framgår då i mallen vilka fordon som klarar definitionen ”rena fordon” samt vilken total andel ”rena fordon” per fordonskategori organisationen har för tillfället. Mallen underlättar också rapporteringen till Transportstyrelsen när det väl är dags, eftersom alla uppgifter som ska rapporteras in samlas på ett ställe. Mallen finns att ladda ner på [BioDriv Östs hemsida](#).